

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/796 – 2022/1325
Toplantı Tarihi/Sayısı : 15.2.2024/42
Karar Numarası : 2024/204
Başvuran : S. K.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Kayseri 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın başka bir hükümlü tarafından yaralanması nedeniyle ceza infaz kurumu idaresinin gerekli tedbirleri almadığı, etnik kökeninden ötürü personelin ayrımcı muamelelerine maruz kaldığı ve Kurumda yürütülen sağlık taramalarına kasıtlı bir şekilde dahil edilmediği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuru dilekçesinde özetle:

- a. 16 yıl ceza infaz kurumunda tutulan başvuranın bu süre içinde üç üniversite bitirdiği ve yüksek lisans yapmak üzere başvuruda bulunan Kurumdaki tek hükümlü olduğu,
- b. Kurum İdaresinin etnik kökeni nedeniyle başvurana ayrımcı muamelelerde bulunduğu, personelin kendisine psikolojik baskı uyguladığı ve bunlara yönelik şikayette bulunulsa dahi herhangi bir sonuç alınmadığı,
- c. 11/4/2022 tarihinde Adalet Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı tarafından Kurumda gerçekleştirilen “Hükümlü ve Tutuklulara Akciğer Taraması” uygulamasına başvuranın kasıtlı olarak dahil edilmediği,
- ç. 29/7/2022 tarihinde başvurana haksız bir şekilde 17 günlük hücre cezası verildiği, bu sürede 10 gün boyunca havalandırmaya çıkarılmadığı ve görüntülü konuşma hakkından faydalandırılmayarak sadece iki haftada bir defa 10 dakika sesli görüşme yapmasına müsaade edildiği,
- d. Başvuranın koğuşundaki diğer hükümlüler tarafından tehdit edildiği İdareye bildirilmesine rağmen bu konuda herhangi bir önlem alınmadığı, yaklaşık bir ay sonra ise tehdit eden hükümlünün başvuranın üzerine kaynar su dökmesiyle vücudunda yanık meydana geldiği, ancak bu eylemi gerçekleştiren kişi hakkında hukuki ve idari bir işlem yapılmadığı iddia edilmektedir.

3. Muhatap Kayseri 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun yazılı görüşünde özetle:

- a. Mevzuata aykırı hareket eden, yüklenen sorumluluklar dışında keyfi davranışlar sergileyen ve bunlardan dolayı hakkında şikayetlerde bulunan Kurum personeline gerekli disiplin işlemlerinin uygulandığı, ancak somut başvuru açısından Kurum kayıtlarının incelenmesi neticesinde herhangi bir personelin aykırı hareketlerde bulunduğu yönünde bir tespit yapılamadığından başvuranın kendisine baskı yapıldığı yönündeki söylemlerinin soyut iddialardan ibaret olduğu,

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

b. Başvuranın 18/4/2022 tarihli dilekçesinde verem taramasına çıkarılmadığını belirtmesi üzerine personelin kendisiyle görüşme yaptığı, görüşmede derhal semt polikliniğine gönderilerek verem taraması yaptırılmasının mümkün olduğu hususu başvurana söylenmesine rağmen kendisinin semt polikliniğine gitmek istemediğini ve sevk olmak üzere dilekçe vermeyeceğini belirttiği ve söz konusu beyanları içeren 18/4/2022 tarihli bir tutanak tutulduğu,

c. Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) kayıtlarından; başvuranın talebi üzerine İdare ve Gözlem Kurulu Başkanlığının 9/12/2019 tarihli kararı ile sigara içilmeyen C-4 koğuşuna yerleştirildiği, 27/5/2020 tarihine kadar C-4 koğuşunda kaldığı, 26/5/2020 tarihinde U. S. tarafından başvuranın üzerine kaynar su dökülerek yaralandığı, tedavisi yaptırılmak üzere hastaneye sevk edildiği ve tedavi sonrası ise farklı bir koğuşa yerleştirildiği hususlarının teyit edildiği,

ç. Başvuranın C-4 koğuşunda kaldığı sürede yalnızca olay tarihinden üç ay önce Kurum 2. Müdürü ile görüşme talepli dilekçe yazdığı, yapılan görüşmede ise emanet eşya deposunda bulunan sazını isteyerek farklı bir konuya ilişkin herhangi bir bildirimde yahut talepte bulunmadığı, bunun dışında personel ile görüşme talepli dilekçesinin olmadığı, olay tarihinden sonra başvuranın yine farklı konularla ilgili İnfaz ve Koruma Başmемuru ile görüşme talebini içeren dilekçesinin olduğu ve bu dilekçelere yönelik de gerekli işlemlerin yapıldığının anlaşıldığı, kayıtlar incelendiğinde başvuran tarafından farklı makam, kurum ve kuruluşlara hitaben yazılan dilekçelerin UYAP sistemi üzerinden ilgili yerlere gönderildiği, ancak bunların hiçbirinde başka bir mahkum tarafından tehdit edildiğine dair ifadenin yer almadığı,

d. 26/5/2020 tarihi saat 23:32'de C-4 koğuşunun çağrı butonuna basıldığı, koğuşa gidildiğinde U. S. tarafından kasıtlı olarak başvuranın üzerine kaynar su dökmek sureti ile yaralandığının öğrenildiği, akabinde 112 Acil Servis aranarak yardım istenildiği ve başvuranın ivedilikle Semt Polikliniğine sevk edilerek tedavisinin yaptırıldığı, tedavi edildikten sonra da geçici olarak D-5 koğuşuna yerleştirildiği,

e. Bahsedilen yaralama olayına istinaden ilgililer hakkında disiplin soruşturması açıldığı, Disiplin Kurulu Başkanlığının 3/6/2020 tarihli ve 2020/... sayılı kararıyla U. S.' ye on beş gün hücreye koyma cezası verildiği ve başvuran hakkında ise disiplin cezası verilmesine yer olmadığına dair karar verildiği,

f. Bununla birlikte, 26/5/2022 tarihli olaya ilişkin yürütölen disiplin soruşturmasının tamamlanmasının akabinde 5/6/2022 tarihinde Bünyan Cumhuriyet Başsavcılığına hükümlü U. S. hakkında suç duyurusunda bulunulduğu ifade edilmiştir.

4. Muhataptan alınan yazılı görüş başvurana iletilerek yazılı görüşü istenmiş ancak başvuran muhatabın cevabi yazısına ilişkin görüşünü Kurumumuza sunmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir. Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; "*özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği*" hükme bağlanmıştır.

6. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 43'üncü maddesine göre; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvuruları Yönetmelik'te yer alan düzenlemeler doğrultusunda incelenmektedir.

7. Yönetmelik'in 48'inci maddesinde "*(1) Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulur ve sonucunda; a) Kurumun görev alanına girip girmediği, b) Kurumda incelenmekte ve araştırılmakta olan bir başvuruyla sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı, c) Kurum tarafından daha önce sonuçlandırılan bir başvuruyla, sebepleri, konusu ve taraflarının aynı olup olmadığı, ç) Yargı organlarında görülmekte olan veya yargı organlarınca karara bağlanmış uyuşmazlıklara ilişkin olup olmadığı, d) Kuruma başvurmadan önce Kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamanın düzeltilmesinin ilgili taraftan talep edilip edilmediği, e) Belli bir konuyu içerip içermediği, f) Başvuruda bulunması gereken bilgilerin yer alıp almadığı yönlerinden incelenir. (2) Başvurucusu birden fazla olan başvurularda, incelenebilirlik koşulları her başvuru yönünden ayrı ele alınır*" denilmektedir.

8. Mezkur Yönetmelik'in 65'inci maddesine göre "*Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir*".

9. Anılan Yönetmelik'in 67'inci maddesinde ise "*(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48 inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir*" hükmü bulunmaktadır.

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

10. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu, Kurumun insan haklarını korumak ve geliştirmek, kişilerin eşit muamele görme hakkını güvence altına almak, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığı önlemek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek ve bu konuda ulusal önleme mekanizması görevini yerine getirmek üzere faaliyet yürüteceğini hüküm altına almaktadır.

11. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

12. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)'in 1'inci maddesinde "*Yüksek Sözleşmeciler Taraflar kendi yetki alanları içinde bulunan herkesin, bu Sözleşme'nin birinci bölümünde açıklanan hak ve özgürlüklerden yararlanmalarını sağlarlar.*" 3'üncü maddesinde ise "*Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.*" hükümleri bulunmaktadır.

13. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere Avrupa Cezaevi Kuralları Hakkında REC (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararı (Avrupa Cezaevi Kuralları)'nın 1'inci maddesinde "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan herkese insan haklarına saygı gösterilerek davranılır.*" 3'üncü maddesinde ise "*Özgürlüğünden yoksun bırakılmış olan kişilere uygulanan kısıtlamalar haklarında uygulanan yaptırımın yasal amacıyla orantılı ve bunun gerektirdiği asgari düzeyde olmalıdır*" ifadeleri yer almaktadır.

14. Başvuran, koğuşundaki diğer hükümlüler tarafından tehdit edildiğini İdareye bildirmesine rağmen bu konuda herhangi bir önlem alınmadığını, yaklaşık bir ay sonra ise tehdit eden hükümlünün üzerine kaynar su dökmesi nedeniyle vücudunda yanık meydana geldiğini, ancak bu eylemi gerçekleştiren kişi hakkında hukuki ve idari bir işlem yapılmadığını iddia etmiştir. 5275 sayılı Kanun'un "Hapis cezalarının infazında gözetilecek ilkeler" kenar başlıklı 6'ncı maddesinde hapis cezalarının infazında dikkate alınacak diğer temel ilkelere yer verilmiştir. İlgili maddede "b) Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin düzenli bir yaşam sürdürmeleri sağlanır. Hürriyeti bağlayıcı cezanın zorunlu kıldığı hürriyetten yoksunluk, insan onuruna saygının korunmasını sağlayan maddî ve manevî koşullar altında çektirilir. Hükümlülerin, Anayasada yer alan diğer hakları, infazın temel amaçları saklı kalmak üzere, bu Kanunda öngörülen kurallar uyarınca kısıtlanabilir. (...) f) Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin yaşam hakları ile beden ve ruh bütünlüklerini korumak üzere her türlü koruyucu tedbirin alınması zorunludur" hükümleri bulunmaktadır.

15. Herkesin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı Anayasa'nın 17'nci maddesinde güvence altına alınmıştır. Anılan maddenin birinci fıkrasında insan onurunun korunması amaçlanmıştır. Aynı maddenin üçüncü fıkrasında da kimseye "işkence" ve "eziyet" yapılamayacağı, kimsenin "insan haysiyetiyle bağdaşmayan" ceza veya muameleye tabi tutulamayacağı hüküm altına alınmıştır. Anayasa'nın 17'nci maddesi devlete; kişilerin işkence ve eziyete ya da insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir ceza veya muameleye, bu muameleler üçüncü kişiler tarafından yapılmış olsa bile, maruz bırakılmalarını engelleyecek tedbirler alma ödevini yüklemektedir. Dolayısıyla yetkililerin bildikleri ya da bilmeleri gerektiği bir kötü muamele tehlikesinin gerçekleşmesini engellemek için makul tedbirleri almamaları durumunda devletin 17'nci maddenin üçüncü fıkrası anlamında sorumluluğu ortaya çıkabilir (Avrupa İnsan hakları Mahkemesi (AİHM), *Mahmut Kaya v. Türkiye*, Başvuru No: 22535/93, 28/3/2000, para. 115).

16. Başvuru dosyası ve ilgililerden alınan ifade tutanakları incelendiğinde; 26/5/2020 tarihi saat 23:32'de C-4 koğuşunun çağrı butonuna basıldığı, koğuşa gidildiğinde U. S. tarafından kasıtlı olarak başvuranın üzerine kaynar su dökmek sureti ile yaralandığı, İdare tarafından 112 Acil Servis aranarak yardım istenildiği, başvuranın ivedilikle Semt Polikliniğine sevk edilerek tedavisinin yaptırıldığı ve tedavi edildikten sonra da geçici olarak D-5 koğuşuna yerleştirildiği anlaşılmıştır.

17. Darp cebir raporu almak üzere başvuran ve diğer mahpusun hastane sevki yapılmış, olaya ilişkin soruşturma ve buna bağlı disiplin cezaları da uygulanmış, gerekli koğuş değişiklikleri yapılarak kişiler ayrı koğuşlara yerleştirilmiş, dolayısıyla yaşanan olayların akabinde İdare tarafından süresinde ve sırasıyla gerekli önlemlerin alındığı tespit edilmiştir. Bu açıklamalardan hareketle devletin kötü muamele yasağına ilişkin pozitif yükümlülükleri çerçevesinde somut olay bakımından İdarenin herhangi bir ihmalinin mevcut olmadığı açıkça görüldüğü için başvuranın ilk iddiasının yerinde olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Dahası muhatap tarafından başvuranın olay öncesinde konuya ilişkin İdareye şikayette bulunmadığı ifade edilmiş ve başvuru dilekçesinde de buna yönelik herhangi bir evrak başvuru dosyasına sunulmamıştır. Başvurayı yaralayan hükümlü hakkında idari ve adli işlemlerin yürütüldüğüne ilişkin bilgi ve belgeler muhatap tarafından başvuru dosyasına sunulmuş olup başvuru dilekçesindeki ilgili kişi hakkında herhangi bir işlem yapılmadığına ilişkin iddianın da temelden yoksun olduğu anlaşılmıştır.

18. Diğer taraftan, başvuru dilekçesinde yer alan Kurum İdaresi tarafından etnik kökeni nedeniyle başvurana ayrımcı muamelelerde bulunduğu, personelin psikolojik baskı uyguladığı ve bunlara yönelik şikayette bulunulsa dahi herhangi bir sonuç alınmadığı iddialarının da ele alınması gerekmektedir. Kötü muamele iddialarına konu başvuruların incelenmesinde; başvuranın kötü muamele gördüğüne ilişkin anlatımları soyut iddiaları değil, somut fiillerin tasvirini içermelidir (Anayasa Mahkemesi (AYM), *Cezmi Demir ve Diğerleri*, Başvuru No: 2013/293, 17/7/2014, para. 95). AİHM, işkence ve kötü muamele iddiaları konusunda "bütün

makul kuşkunun ötesinde” şeklinde bir kanıtlama standardı uygulamaktadır (AİHM, *İrlanda/Birleşik Krallık*, Başvuru No: 5310/71, 18/1/1978, para. 161).

19. Somut başvuruda, başvuranın ayrımcı ve kötü muamele iddialarına yönelik makul şüphenin ötesinde kanaat oluşturabilecek bir delilin başvuru dosyasına sunulmadığı görülmektedir. Başvuranın etnik kökeninden ötürü ayrımcı ve kötü muamele niteliği taşıyan eylem ve işlemlere maruz kaldığı iddiasının değerlendirmeye alınabilmesi için öne sürülen iddialar açısından tam bir ispatın varlığı aranmasa da iddia konusu hakkında açık ve tutarlı çıkarsamaların mevcut olması gerekmektedir. Başvuru dosyası üzerinden yapılan değerlendirmede, bahsedilen iddiaların somut belgelerle desteklenmemesi ve detaylı bir anlatım olmadan (örneğin hangi tür muamelelerin ayrımcılığa vücut verdiği) genel ifadelerle öne sürülmesi nedeniyle başvuranın kötü muamele veya ayrımcılık iddialarının ilk bakışta görünüşü itibarıyla savunulabilir iddia olma niteliğinden de yoksun oldukları kanaatine varılmıştır.

20. Başvuran, "11/4/2022 tarihinde Adalet Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı tarafından Kurumda gerçekleştirilen Hükümlü ve Tutuklulara Akciğer Taraması uygulamasına kasıtlı olarak dahil edilmediği" iddiasını da öne sürmüştür. Muhatap yazılı görüşünün ekinde bulunan 18/04/2022 tarihli tutanakta; başvuranın İdareye iletmiş olduğu verem taramasına çıkmadığına dair dilekçeye istinaden kendisine hemen Semt Polikliniğine gönderilerek tarama yaptırılacağına iletildiği ancak bunu kabul etmeyerek dilekçe de vermeyeceğini bildirdiği ifadelerine yer verilmiştir. Böylece kasıtlı olarak başvurana sağlık taraması yaptırılmadığı iddiasının da temelsiz olduğu anlaşılmıştır.

21. Bu açıklamalar çerçevesinde başvurunun temelindeki şikayetlerin bir kısmının maddi olay ve olgularla örtüşmediği, başvuru dosyasına ispata elverişli bir delil sunulmaması nedeniyle de öne sürülen diğer iddiaların da açıkça dayanaktan yoksun olduğu anlaşıldığından somut başvurunun kabul edilmez bulunması gerektiği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

15/2/2024 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Ünal SADE
Üye